

بسم الله الرحمن الرحيم

[سیمای روستای تاریخی مله‌ذان]

www.ketab.ir

سرشناسه : یکانی، بهمن -۱۳۳۵

عنوان و پدیدآور: سیمای روستای تاریخی مله‌دان / نویسندگان: بهمن یکانی، فرمان یکانی

مشخصات نشر: خوی، شعر سپید، ۱۳۹۹

مشخصات ظاهری: ۳۴۸ ص، وزیری

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۵۰-۲۹-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: مله‌دان

موضوع: malhazan(iran)

شناسه افزوده: فرمان، یکانی، ۱۳۳۹

رده بندی کنگره: DSR۲۱۲۱

رده بند دیویی: ۹۵۵/۳۳۲۵

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۹۱۴۹۸

وضعیت رکورد: فیپا

ناشر: شعر سپید

[سیمای روستای تاریخی مله‌زدان]

نویسندگان: بهمن یکانی، فرمان یکانی

طراح جلد: شعر سپید

صفحه آرای: شعر سپید (فاطمه رحیم لو)

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۵۰-۲۹-۳ - 978/622/6150/29/3

تعداد صفحه: ۳۴۸ ص

قطع: وزیری

قیمت: ۹۰۰۰۰ تومان

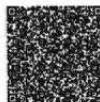
حق چاپ محفوظ است

انتشارات شعر سپید/ سازمان مردم نهاد بنیاد قلم فارابی

آدرس: خوی/خیابان امام/کوچه مهتاب/ساختمان افتخاری

همراه: ۰۹۱۴۷۲۰۷۸۸۲

www.farabips.com

فصل اول: بررسی تاریخی روستای مله‌زدان:

۶	۱-۱ وجه تسمیه روستا
۱۱	۱-۲ شناخت تاریخیچه روستا
۲۷	۱-۳ بناهای تاریخی روستا
۴۳	۱-۴ گسترش تاریخی روستا

فصل دوم: بررسی ویژگی‌های جغرافیائی روستای مله‌زدان

۴۹	۲-۱ - موقعیت جغرافیائی روستا
۵۷	۲-۲ - آب و هوای روستا
۶۵	۲-۳ - اراضی روستا
۷۸	۲-۴ چشمه‌های روستا
۹۹	۲-۵ رودخانه‌های روستا
۱۰۸	۲-۶ راه‌های مواصلاتی روستا
۱۱۴	۲-۷ مراتع روستا
۱۱۷	۲-۸ خانه‌های روستا
۱۱۹	۲-۹ جمعیت روستا

فصل سوم: بررسی ویژگی‌های اجتماعی روستای مله‌زدان

۱۲۰	۳-۱ آداب و رسوم روستا
۱۵۸	۳-۲ آموزش و پرورش در روستا
۱۸۴	۳-۳ اماکن مذهبی روستا
۱۸۹	۳-۴ امکانات رفاهی روستا
۱۹۲	۳-۵ شهدای روستای مله‌زدان

۱۹۶	۳-۶ عکس‌ها و خاطره‌ها
۲۰۵	۳-۷ مسئولیت‌های مهاجران در قبال روستا
۲۰۶	۳-۸ مهاجرت و روستا
۲۱۸	۳-۹ نهاده‌ها و سازمان‌های دولتی در روستا

فصل چهارم: بررسی ویژگی‌های اقتصادی روستای مله‌ذان

۲۲۸	۴-۱ آسیاب‌های روستا
۲۴۳	۴-۲ آبیکاری پیدا و پنهان در روستا
۲۵۸	۴-۳ شیوه‌های نوین آبیاری
۲۶۳	۴-۴ قهوه‌خانه‌های روستای مله‌ذان
۲۷۰	۴-۵ کشت و ذرع در روستا
۲۸۵	۴-۶ مالکیت و بهره‌برداری در روستا
۲۸۸	۴-۷ مشاغل رایج در روستا
۳۰۱	۴-۸ نقش جوانان روستا
۳۰۳	۴-۹ نقش زنان روستا
۳۰۸	سخن آخر
۳۱۱	ضمیمه
۳۳۶	منابع و ماخذ

بنام خداوند جان آفرین حکیم سخن در زبان آفرین

سخن اول:

واکاوی علمی هر مقوله‌ای به منابع علمی، داده‌های جامع و قابل استناد نیاز دارد؛ تا بعنوان پیش زمینه‌ی تحقیقاتی و مطالعاتی مورد استفاده قرار گیرد. موضوع "تاریخ" و نگارش آن نیز از این قاعده مستثنی نیست. از آنجائی که روستاها و شهرها اجزاء تشکیل دهنده‌ی هر کشوری هستند؛ لذا تاریخ هر شهر و روستا نیز زیر مجموعه‌ی تاریخ آن کشور محسوب می‌شود. در کشور ما، نوشتن شهرنامه‌ها سابقه‌ی طولانی دارد. و تاریخ‌هایی برای بیشتر شهرها تالیف و به چاپ رسیده است. ولی متأسفانه در زمینه‌ی روستاها منابع موجود بسیار محدود و در عین حال ناقص بوده؛ و تاریخ‌نگاران بطور سطحی و گذرا از کنار آن گذشته و ازبیشتر روستاها تنها به بردن نام آن‌ها بسنده کرده و اگر در طول تاریخ اتفاق خاصی در روستائی افتاده باشد بصورت گذرا اشاره کرده‌اند. علی‌رغم اینکه در بیشتر برهه‌های تاریخی هشتاد در صد جمعیت کشور در روستاها زندگی می‌کرده‌اند، ولی آنطوری که باید و شاید به تاریخ روستاهای ایران پرداخته نشده است. به همین دلیل است؛ که منابع و مآخذ قابل استناد در این زمینه بسیار محدود است.

این خلاء اطلاعاتی در مورد روستای مله‌ذان نیز مصداق پیدا می‌کند. با اینکه این روستا، یکی از روستاهای تاریخی ایران محسوب می‌شود؛ با این همه بیشتر اسرار آن پشت پرده‌ی تاریخ پنهان مانده است. لذا محدودیت مستندات تاریخی ما را در تنگنا قرار داد و این موضوع، بیشتر به این شباهت داشت که از نویسنده‌ای بخواهند رمانی را با استفاده از نصف حروف "الفبا" به رشته‌ی تحریر در بیاورد. روشن است با چنین محدودیتی نویسنده به خیلی از واژه‌ها دسترسی پیدا نخواهد کرد. در نتیجه، چنین رمانی نه مقصود نویسنده است و نه مطلوب خواننده! اگر ما به تاریخ روستای مله‌ذان از بدو پیدایش آن می‌پرداختیم؛ با توجه باینکه از لحاظ منابع اطلاعاتی

دستمان به هیچ‌جا بند نبود، قطعا به بیراهه می‌رفتیم و ماحصل کارمان بیشتر دور اما، اگر، احتمالا و شایدها می‌چرخید. چنین کاری قبل از خوانندگان مورد پسند خود ما هم نبود. لذا به منظور حسن اجرای کار، به تاریخ کهن روستا بطور اجمال پرداخته؛ ولی بر روی تاریخ اخیر آن متمرکز شدیم؛ البته در این مورد هم در تنگنا بودیم؛ اما برای اینکه از این تنگنا عبور بکنیم؛ و تا حد امکان بر این نقیصه فائق آییم، علاوه بر منابع محدود موجود، به حافظه‌ی تاریخی بعضی از ساکنان روستای مله‌زان نیز مراجعه نمودیم، تا نکته‌ها و ناگفته‌های تاریخی این روستا را از سینه‌ی رجال خوش‌ذوق و صاحب نام آن بیرون کشیم و قبل از اینکه چشم از جهان فرو ببندند و هیچ کس به راز آنان پی‌نبرد بگویند تا در صحیفه‌ی تاریخ ثبت گردد. خاصه کسانی که در عین داشتن سینه‌ی مالمال از دانسته‌ها اهل خاطره گوئی نبوده‌اند. روی این اصل برای پر نمودن این خلاء از دانسته‌های افرادی که به نوعی تاریخ گویا و شفاهی این روستا محسوب می‌شدند، استفاده گردیده است و به عبارت دیگری توان گفت که این کتاب حاصل مطالعه‌ی دفتری و تحقیق میدانی مولفان است.

در این کتاب "روستای مله‌زان" را نه تنها از دیدگاه تاریخی، که مرکز نقل کتاب محسوب می‌شود؛ بلکه از دیدگاه "جغرافیای روستائی" نیز مورد بررسی قرار داده‌ایم. با توجه به اینکه در بحث جغرافیای روستائی، عوامل و پدیده‌های طبیعی، اجتماعی و اقتصادی و ارتباط میان آنها، مورد تاکید قرار می‌گیرد. لذا به عوامل طبیعی، جامعه‌شناختی و اقتصادی روستا نیز پرداخته‌ایم.

در تالیف این کتاب سعی شده است؛ که مطالب عنوان شده منطبق با روش‌های علمی باشد. روی این اصل کتاب: "مبانی تاریخ اجتماعی ایران" تالیف دکتر "غلامرضا سلیم" را بعنوان مرجع و از کتاب‌های "تاریخ خوی" تالیف دکتر محمدامین ریاحی، تاریخ هیجده ساله‌ی آذربایجان، و "شهریاران گمنام" هر دو تالیف "دکتر احمد کسروی" که در باره‌ی وقایع منطقه‌ی آذربایجان نوشته شده‌اند و بازتاب آنها قطعا بر روی این روستا نیز سایه افکننده است، استفاده نموده‌ایم. بعلاوه، کتاب "مبانی جغرافیای روستائی" نوشته‌ی دکتر عباس سعیدی را بعنوان منبع بنیادی جغرافیای "روستا شناسی" مورد استناد و استفاده قرار داده‌ایم. علاوه بر این‌ها تا حد امکان از سایر منابع موجود و قابل دسترس نیز بهره برده‌ایم.

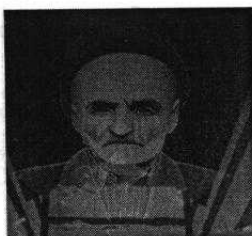
ما با استناد به آثار تاریخی به جا مانده از قرون گذشته در روستا، پیشینه‌ی دور و دراز روستای مله‌زان را مورد کنکاش قرار داده؛ ولی روی تاریخ صد و پنجاه سال اخیر آن بیشتر متمرکز شده‌ایم. یعنی همان برهه از تاریخی که نیاکان نسل کنونی ساکن در این روستا، کنش گران اصلی آن بشمار می‌آیند. لذا یکی از اهداف این کتاب، شناساندن گذشته‌ی روستا به نسل جوان و مخصوصا طیف تحصیل کرده‌ی آن می‌باشد. چه آنان که در حال حاضر در این روستا بسر برده؛ و کنش گران حال حاضر محسوب می‌شوند. چه آنها‌ی که در اقصا نقاط کشور عزیزمان زندگی می‌کنند؛ ولی از نقطه نظر نسبی و یا سببی به نوعی به این روستا وابسته و یا دل‌بسته‌اند. حتی اگر تا به حال یک بار هم روستای مله‌زان را به عینه ندیده؛ و تنها اسم آنرا از بزرگترهای خود شنیده باشند. در مورد جغرافیای این روستا به موقعیت جغرافیائی طبیعی آن، از جمله: آب و هوا، شرایط اقلیمی، رودها، چشمه‌ها و زمین‌های زیر کشت آن در گذشته پرداخته و به نوعی تلاش شده که گذشته‌ی روستا را در یاد و خاطر جوانانش ثبت کند و سیمای روستا را آن طور که بود نقاشی کند.

در مسائل جامعه‌شناختی هم علاوه بر بیان آئین‌ها، آداب و رسوم ملی و مذهبی و فرهنگ روستای مله‌زان،

بر روی آموزش و پرورش روستا طی سال‌های متمادی متمرکز شده؛ و موضوع علم و سوادآموزی را چه قبل از تاسیس دبستان عسجدی مله‌ذیان و چه پس از آن مورد بررسی قرار داده‌ایم.

در عرصه‌ی اقتصادی و کسب و کار نیز به مسائل کشاورزی و دامداری در گذشته و حال پرداخته؛ و به اشتغال و درآمد و سایر موارد ذیربط و مشکلات موجود سر راه آن اشاره نموده‌ایم.

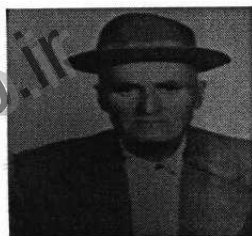
جا دارد از مرحوم محمدرضا تیموری، مرحوم اسد یکانی (پدر گرامی مولفان) و مرحوم میر یعقوب سیدحمزه، که به نوعی تاریخ‌گویای این روستا در سال‌های اخیر بودند؛ نیز یادی بکنیم؛ که در تالیف این کتاب از آموزه‌های آنها بسیار بهره‌مند شده‌ایم. البته باید اذعان بکنیم قبل از این بزرگواران نیز افرادی بودند که جزو ذخایر تاریخی و مفاخر روستا محسوب می‌شدند ولی به دلیل صغر سنی‌مان در آن برهه نتوانستیم از دانسته‌های آنان استفاده کنیم و از این بابت بسیار متأسفیم. و همچنین از اطلاعات عده‌ای دیگر که در قید حیات بسر می‌برند مخصوصاً آقایان حاج روح‌الله نصیری (که اخیراً به رحمت ایزدی پیوست) و حاج میر محمد سیدحمزه استفاده نموده‌ایم لذا برای آن عده از عزیزانی که دار فانی را وداع گفته‌اند آموزش روح و علو درجات و برای آن دسته که در قید حیات بسر می‌برند سلامتی و عاقبت‌بخیری آرزو می‌کنیم.

مرحوم محمد رضا تیموری

مرحوم اسد یکانی (پدر گرامی مولفان)

مرحوم میر یعقوب سیدحمزه

همان طور که گفته شد در انجام بررسی‌های "سیمای روستای مله‌ذیان" بیشتر اتفاقات و رویدادهای صدوپنجاه سال اخیر را که در واقع تاریخ شفاهی روستا محسوب می‌شد را به رشته‌ی تحریر در آورده‌ایم و در عین حال فرهنگ جغرافیائی و اجتماعی و اقتصادی و کشاورزی پنج نسل اخیر ساکن در این روستا را نیز بر اساس یافته‌ها و نقل قول‌هایی که سینه به سینه بوسیله معتمدین و ریش‌سفیدان محل شنیده‌ایم را بدون دخل و تصرف و بی‌کم و کاست در اختیار خوانندگان قرار داده‌ایم و در این عرصه‌ی مهم نهایت سعی و تلاش شده که امانت‌دار بوده و بدون حب و بغض مسائل و رویدادها را آن طور که شنیده‌ایم به نسل حاضر انتقال دهیم. این را هم اضافه کنیم که در جریان شرح موضوعات تاریخی، جغرافیائی، اجتماعی و اقتصادی، گاهی، به صورت خلاصه‌گریزی به داستان‌ها و افسانه‌های فولکلوریک آذربایجان نیز زده‌ایم، یا در بعضی جاها به تناسب موضوع، با بیان یک یا دو بیت شعر از شاعران شیرین سخن این مرز و بوم فضا را معطر نموده و یا اینکه، نقل قول‌های شیرینی از بعضی شخصیت‌های روستا آورده‌ایم. تا ضمن تفهیم هر چه بیشتر موضوع، با عوض شدن فضای بحث، خواننده احساس خستگی ننموده، و هم بهانه‌ای برای زنده نگه داشتن نام و یاد افرادی باشد، که به

نحوی در اعتلای تاریخ روستا نقش داشته، و یا اثری و یا سخن ننزی، از خودشان به یادگار گذاشته‌اند. در این بین، شاید نام بعضی از شخصیت‌های روستا از قلم افتاده باشد، لذا پیشاپیش اعلام می‌داریم که هیچ‌گونه قصد و غرضی در بین نبوده و به مصداق شعر زیبایی خواجه حافظ شیرازی که می‌فرماید:

با هیچ کس نشانی ز آن دلستان ندیدم یا من خبر ندارم، یا او نشان ندارد

مولفان این کتاب وظیفه‌ی خود می‌دانند علاوه بر ادای دین به آموزگاران خود که در این روستا "الف بای" علم را به آنها آموخته‌اند به آموزگاران اصلی خود یعنی پدر و مادر که "الف بای" زندگی را یاد داده‌اند نیز ادای دین نماید زیرا برای نخستین بار روستا و روستائی و ارزش انسانی زیستن را به ما شناسانده‌اند و به همین خاطر این کتاب را به یاد و خاطر مهربانی‌های همیشگی به تمامی پدران و مادران روستای مله‌دان و از جمله پدر و مادر خود تقدیم می‌داریم. و همچنین از برادر بزرگوارمان جناب آقای "حاجی شکور یکانی" که مؤنید و مشوق ما در این امر خطیر بودند صمیمانه سپاسگزاری و قدردانی می‌نمائیم.

همچنین جا دارد، که از آقای باقر نصیری مدیر "کانال روستای مله‌دان" نیز تشکر نمائیم زیرا با راه‌اندازی این کانال به ما کمک نمود تا صفحات این کتاب را به عکس شخصیت‌های روستای مله‌دان که دارفانی را وداع گفته‌اند، مزین کنیم.

در خاتمه مسئولیت هر گونه کمی و کاستی‌های موجود در کتاب به عهده‌ی مولفین می‌باشد و انتظار دارد با بذل توجه و تذکر به اصلاح دیدگاه‌های مولفان در باروری هر چه بیشتر مطالب این کتاب یاری رسانند و باز به قول خواجه حافظ که می‌فرماید:

محرمی کو که فرستم به تو پیغامی چند
هم مگر پیش نهذ لطف شما گامی چند

حسب حالی نوشتی و شد ایامی چند
ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید

بهمن یکانی - فرمان یکانی

۱۳۹۸ - ۱۳۹۳